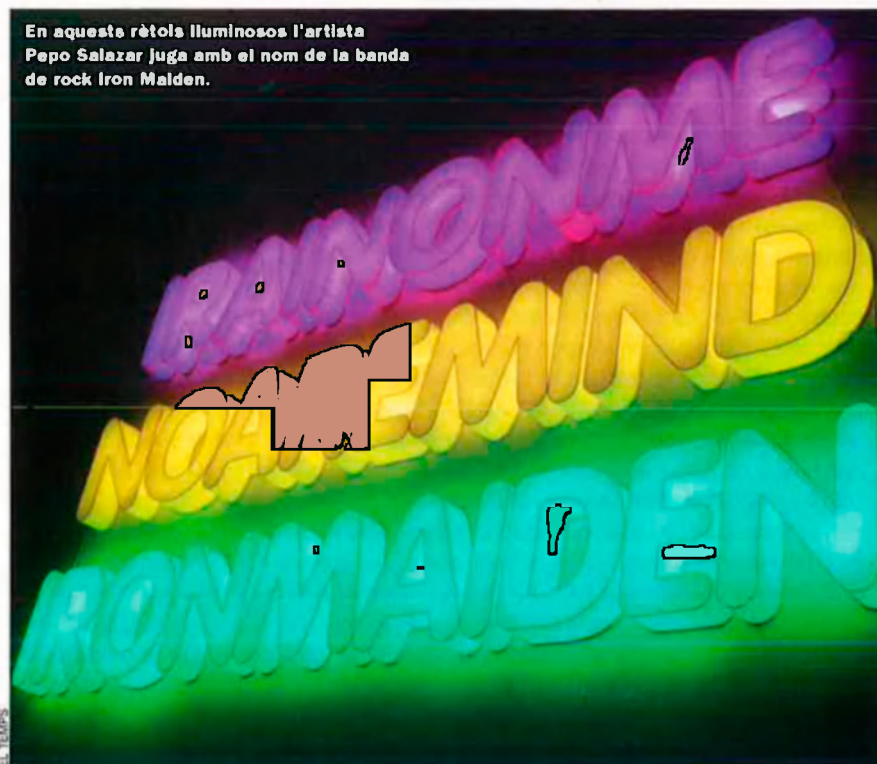

L'art de copiar

Els romans feren rèpliques de bona part de les obres dels artistes grecs clàssics. Els imperis colonials incorporaren al seu patrimoni cultural l'art dels pobles conquerits. Exemples com aquests proven que l'art evoluciona en onades concèntriques. La Biennal Guericabeitia, en la seua vuitena edició, n'anima una de nova. A tall d'il·lustració, si més no.

Nova York, 1963. Dalí conversa amb un grup de joves pintors sobre les diverses tendències artístiques que solquen el món en aquell moment. Dalí comenta que allò que més li ha cridat l'atenció darrerament és l'obra d'un pintor de Verona de nom Manzoni. Els altres li demanaren que explicara què feia. I ell digué: "Merda." La resposta, en tant que espaterrant, necessità aclariment. "Aquest senyor fa merda, la seua mer-

da, que classifica per dates i exposa en capsetes de vidre". Algú apuntà l'inconvenient de l'olor. "No desprèn olor perquè les capses són tancades hermèticament." Aleshores, un dels pintors, Lucio Munoz, aventurà la idea de fer exposicions col·lectives amb idèntica matèria. "Això mai! No hi ha altra merda que la del veronès; la resta són plagis", i així dictava sentència qui, d'entre tots ells, gaudia de la distinció de "geni".

O potser no dictava sentència i el que feia era destapar una polèmica ja vella, però de cap manera morta ni soterrada. Una polèmica que mira de posar en dubte la primacia de l'artista i la seua condició de geni, que tracta d'alterar la noció d'obra d'art i esborrar la frontera entre aquesta i els objectes, en principi, desproveïts de valor estètic, que aposta per l'apropiació i la subjectivització de l'art preexistent com a mètode de recerca i de progrés. Algú, en el decurs de la història d'Occident, decidí que el plagi, en el seu sentit més ampli, era una pràctica condemnable i que calia desterrar. Definir l'art és una tasca no sols extremament complexa, sinó també arriscada. Normalment, ens aproximem al concepte mitjançant la contraposició amb el que no és art. Per a molts, l'originalitat és *conditio sine qua non*; sense originalitat, no hi ha art. Però és realment l'originalitat una característica immanent en l'art?

Robatoris. Els pintors zairesos, encara que en els últims temps busquen la modernització segons els canons occidentals, realitzen un tipus d'art que se n'allunya força: els motius de les seues obres es reproduïxen versió rere versió mentre romanen vigents. La seua noció d'art defuig la mitificació de l'obra com a objecte únic, fruit d'una inspiració individual i intransferible. Per tant, tampoc no té cap sentit, ni negatiu ni positiu, el concepte de plagi o de falsificació, encara que, d'alguna manera, és present. És en aquesta línia que vol aprofundir la VIII Biennal Guericabeitia, que, des del 13 de desembre fins al 15 de gener, es podrà visitar al Museu de la Ciutat de València.

Des que s'organitzà per primera vegada, ara fa setze anys, a instàncies del Patronat Martínez Guericabeitia i la Fundació General de la Universitat de València, la Biennal ha estat un espai d'excepció per a l'art, diguem-ne, menys convencional. El seu mecenes és Jesús Martínez Guericabeitia, empresari, sí, però irremissiblement vinculat al món de l'art per la seua vocació de col·leccionista. I, des dels bells inicis, aquesta Biennal ha estat un nítid reflex de la seua manera d'entendre l'art, com una expressió estètica i crítica lliure alhora que compromesa amb la cultura i la societat, com una manera de lluita contra un món que no sempre és com

voldríem i que permet reflexionar sobre temes que sovint són censurats o directament ocultats.

L'art com a motor del pensament crític. Amb el lema d'aquesta edició, "Robatoris", com explica el comissari de la Biennal, Vicent Sanz, professor de la Universitat de València i director d'activitats del Patronat Martínez Guericabeitia, es fa referència a "diversos aspectes respecte al robatori en l'art, un tema d'actualitat que es relaciona amb idees com la defensa dels drets d'autor, l'excepcional celebritat que adquireixen les obres que han estat robades de museus o l'obra artística com a creació de la humanitat, on els conceptes són transformats per artistes de generacions successives". La Biennal brinda a un bon grapat de joves artistes d'arreu de l'estat espanyol l'oportunitat d'esdevenir una mica més visibles en l'escena artística actual.

La selecció de les obres es realitza mitjançant un comitè d'experts. Aquest original sistema de garbellada sols s'aplica en la Biennal i la separa en un punt més d'altres convocatòries de característiques similars. Cinc crítics (entre els quals hi ha col·laboradors en premsa i revistes especialitzades, com Ricard Mas Peinado o Juan Bautista Peiró, i persones implicades en la direcció d'institucions museístiques, com Enrique Juncosa) i cinc galeries (com la Max Estrella, de Madrid, o la My name's Lolita Art, de València) són els encarregats de destriar els artistes i les respectives obres que presentaran, a raó de dos cadascun d'ells, de manera que sumen un total de vint. Quan tot acabe, el Patronat comprarà les obres que considere més interessants i les donarà, com és norma des de l'any 1999, a la col·lecció de la Universitat, a hores d'ara una de les més importants en la seua espècie.

Barcelona, Madrid o Bilbao són algunes de les ciutats d'origen dels artistes que han contribuït a donar forma a "Robatoris". Jesús Galdón, Joxerra Melguizo, Chema Madoz, Isidro Blasco o Juan Gopar són alguns dels noms d'aquests artistes als quals al·ludíem. Pocs d'ells superen la quarantena; hi ha qui tot just comença a fer-se les dents i hi ha qui ja gaudeix de cert ressò en aquest reduït món de l'art, almenys en l'àmbit estatal.

Apropiacions indegudes

Apropiacions indegudes? Velázquez pintà un retrat del papa Innocenci X. Tres segles més tard, la visió de raigs X de Francis Bacon el retornava amb els punys tancats i la mandíbula desencaixada en un crit silenciós d'allò més esfereïdor. Peter Blake copià fins i tot el títol d'aquell quadre en què el realista francès Gustave Courbet apareixia saludant dos coneguts, la diferència és que Blake situà l'escena a Venice Beach, Califòrnia. Man Ray reencarnà la banyista d'Ingres en la seua amant i model Kiki de Montparnasse. Fotografia i quadre serien idèntics si no fóra per les dues traces que transformen l'esquena nua en un violí. Però, sens dubte, l'apropiació més famosa ha estat la de Duchamp, que es féu amb un pòster ben barat de la *Gioconda* de Da Vinci i li pintà bigoti i pereta. Dessota escriví L.H.O.O.Q., que llegit de correuguda en francès dóna com a resultat la frase "ella té calor al cul". I encara diuen que plagiar no és un art...

Plagiaris i orgullosos de ser-ho.

Un sol mot, robatoris, però molts significats. Perquè l'art no és unidimensional; ni tan sols bidimensional. És una realitat polièdrica, com tota realitat que se'n pree. Uns artistes han optat per la reinterpretació d'obres molt conegudes, com Josechu Dávila, que ens porta clarament a la memòria el suprematisme

de Malevich amb aquell *Quadre blanc sobre fons negre*, o Isidro Blasco, que recrea el paradoxal equilibri inestable de *L'habitació en Arlès*, de Van Gogh; altres han triat un cabdell diferent, com Joxerra Melguizo, que amb la seua impressionant instal·lació busca que l'espectador torne a reflexionar sobre el seu concepte d'art, i encara uns altres han

EXPOSICIÓ FOTOGRAFÀICA DE CHUS GEIRA ALS MÀRTIRS D'ALCANAR

Del 2 de desembre fins el 8 de gener de 2005
de dimarts a diumenge, de 18 a 21 hores

Auditori Municipal d'Alcanyales d'Izco
Vinaros

Ajuntament de Vinaros

Obra de Pipo Hernández en aquesta nova edició de la Biennal Martínez Guericabeitia.

mirat d'explicar per què una obra que ha estat robada a un museu o falsificada adquireix, de sobte, un valor sovint sobredimensionat.

Es pot acusar aquests autors de plagi? O més encara, es pot acusar l'organització de la Biennal de fomentar aquesta pràctica que de tan mala premsa ha gaudit d'ençà dos segles en la nostra cultura? En la Biennal d'Amèrica Central de l'any 2002, el salvadorenc Ronald Morán presentà *El orden de los factores alterados por el producto*, que consistia en un urinari real en la tassa del qual hi havia dos peixos vius. Les desqualificacions no trigaren a escoltar-se. "Això ja ho ha fet algú abans" i, amb l'afortunada frase per bandera, es col·legí que la Biennal estava afectada per la manca de creativitat.

Evidentment, quan el crític en qüestió va afirmar que allò de descontextualitzar un *wàter* ja ho havien fet adés, tenia en ment *La font*, de Marcel Duchamp. Si resseguim el fil del seu pensament, arribem a la conclusió que *La font* de Duchamp és art perquè és original, o ho fou en el seu moment. Ara, que algú faci quelcom de semblant, no ho és, per tant, no és art. Duchamp no podria estar-hi menys d'acord; de fet, probablement haguera felicitat aquell "vàndal" que es llançà martell en mà contra la seua font i, després de miccionar-hi, la badà. Duchamp, amb els seus *ready-mades* i els artistes del corrent dadaïsta en general, el que cercaven amb les seues provocacions era, justament, subvertir els mites que fins aleshores ha-

vien legitimat les obres d'art: tots els objectes són iguals, utilitzables una i altra vegada. Artistes consuetudinàriament enaltits a la categoria d'universals, com ara Velázquez, Picasso o Dalí, van reprendre, sense embuts, les obres d'artistes que els havien precedit en el temps. Velázquez s'inspirà en un gravat d'Antonio Tempesta com a model per a la iconografia del déu Vulcà; Picasso féu 58 estudis sobre *Las Meninas* de Velázquez, i Dalí s'atreví amb Vermeer de Delft. I ningú no ha tingut el valor d'assenyalar-los com a culpables de plagi.

Perquè el plagiar, quan es disfressa de *détournement*, *ready-made* o collage no està tan mal vist. De fet, abans de la il·lustració, la imitació era, per a l'estètica clàssica de l'art, més que legítima, vertebral. L'ascens de la ideologia burgesa a tots els àmbits de la societat marcà un punt d'inflexió: la propietat privada s'estengué també a les idees, com si foren mercaderia. Alhora que es posaven, com se sol dir, portes al camp, amb la delimitació i el tancament de terres abans comunals, les idees, abans de tots, esdevenien patrimoni individual. D'ací a la sacralització de l'art i del geni només hi havia un pas. "Robatoris" ofereix l'altra perspectiva, la de la convicció que la cultura progressa sobre el que ja existeix. Una cultura que no és de ningú i que és de tots. Com la merda envasada al buit que tant fascinava Dalí.

Cristina Simón

L'holandès milionari

Dona asseguda tocant el virginal ha estat l'únic quadre del mestre holandès Johannes Vermeer, conegut com Vermeer de Delft, la seua vila natal, que ha eixit a subhasta pública des de fa més de vuitanta anys. El quadre, amb un preu inicial de 5 milions de dòlars, es vengué enguany a la fi per 30. Què tenia d'especial per assolir una xifra tan elevada? El valor artístic és innegable, però hi subjau un altre motiu que el fa encara més atractiu: fou objecte de falsificació. A la primèria del segle XX, Hans van Meegeren, artista del plagi, creà una gran indústria falsejant obres de Vermeer. Des d'aleshores, romangué en parador desconegut. Fou als anys noranta quan el col·leccionista belga Frederic Rolin, que havia comprat l'obra en una botiga d'antiquitats de Londres trenta anys enrere, la mostrà a un expert i s'encetà la investigació forense per autenticar-lo. Si al fantasma de Vermeer li arribaren notícies sobre el valor pecuniari de la seua obra, probablement sortiria de la tomba per reclamar els drets d'autor.